

TAKO SMO SE ZDRAVILI PRI NAS

raziskovalna naloga
zgodovinski krožek
OŠ Ivana Skvarče
Zagorje ob Savi

Šolsko leto 1996 / 97

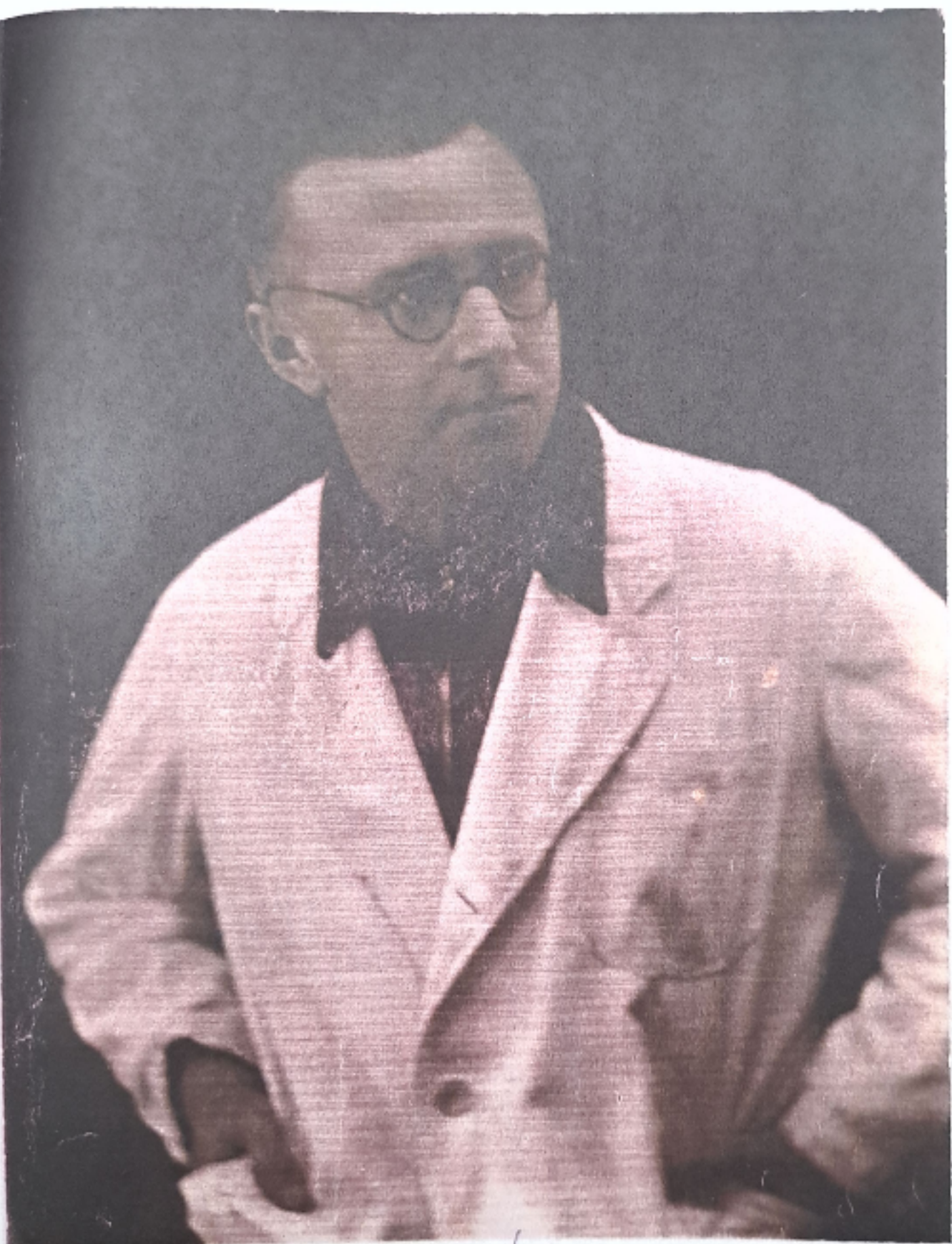
DR. SLAVKO GRUM V ZAGORJU

SODELOVALI SO ČLANI ZGODOVINSKEGA KROŽKA:
A. Maček, G. Koprivšek, G. Cerinšek, T. Zupan , N. Brvar,
T. Brvar, N. Pavlin.

MENTORICI: Milena Zupančič, Ana Renko

*Človek mora skoraj res imeti kaj, česar se
veseli, posebno če je tako zelo sam. Kako
malenkost mora imeti, da čez dan čaka nanjo!*

(iz Grumove novele "Matere")

Dr. Harold G. ...

I. Namen naloge

V Zagorju je šola, ki nosi ime dr. Slavka Gruma. Dijaki srednjih šol spoznavajo Gruma kot dramatika.

Poznajo Zagorjani dr. Gruma tudi kot zdravnika?

Da bi to ugotovili, smo se lotili raziskovalne naloge.

II. Uvod

Slavko Grum se je rodil 2. avgusta leta 1901 v Šmartnem pri Litiji kot predzadnji, tretji otrok očeta Franca in matere Marije Grum, rojene Dolšek. Leta 1906 se je družina Grumovih preselila v Novo mesto, kjer si je oče našel zaposlitev v tamkajšnji tovarni usnja. Tu je mladi Slavko leta 1907 začel obiskovati osnovno šolo. Po končani gimnaziji so ga nagovarjali, naj gre študirat teologijo, sam pa je nihal med medicino, biologijo in filozofijo. Šolanje je nadaljeval na Dunaju, kjer je študiral medicino, za kar je dobival štipendijo. Spomladi leta 1926 je diplomiral. Hotel je ostati na Dunaju, a je dobil obvestilo o očetovi smrti in se je vrnil domov. Decembra je v Ljubljanskih bolnicah nastopil obvezni staž, ki je trajal eno leto. Na lastno željo je ostal tu še kot pomožni zdravnik. Kmalu so ga dodelili v Bolnico za ženske bolezni. Z ginekologije so ga premestili v Bolnico za duševne bolezni na Kodeljevo ter kmalu nato na kirurgijo. Grum se je želel specializirati v ginekologiji, zato je prosil dr. Alojza Zalokarja, ravnatelja Bolnice za ženske bolezni, naj uredi njegovo premestitev nazaj v to ustanovo; Zalokar mu je zameril, da je v eni od novel prelomil zdravniško molčečnost (opisal je intimne težave ene od strežnic), zato mu je prošnjo zavrnil. Dve leti kasneje je odšel v Zagorje, kjer je kot splošni zdravnik deloval vse do smrti leta 1949.

Psihoanaliza, praksa v Bolnici za duševne bolezni na Studencu (1928), izkušnje z mamili in izostren čut za medčloveška razmerja so bistveno opredelili njegova literarna dela, ki jih je v glavnem napisal do leta 1930. Njegovo najbolj znano in priznано delo je **Dogodek v mestu Gogi** (1930), ki velja za najboljšo slovensko ekspresionistično dramo. Slavko Grum je bil razočaran samotar, ki ne verjame v moč duhovnih vrednot, a vendar veruje v soljudi in sočustvuje z njihovim trpljenjem. V svojem literarnem delu je prikazoval samoto izgubljenca v velikem mestu in svet slovenskega malomestnega podeželja z njegovim životarjenjem izobražencev. Umetnost je Grumu pomenila možnost bega pred resničnostjo. Črtice in novele je pisal izrazito dramatsko in napeto. Velikokrat so mu očitali pretirano naturalističnost in slabo jezikovno izražanje. Zaslužno priznanje je dočakal šele po smrti.

III. Dr. Slavko Grum v Zagorju

Dr. Slavko Grum je prišel v Zagorje kot zdravnik splošne privatne prakse 15. julija 1929.

Center Zagorja okrog župne cerkve

✓ ZAGORJE.TIF

Zagorje je bilo v tem času vas s 166 hišami (1227 prebivalcev). Staro jedro okrog župne cerkve so sestavljale kmečke in obrtniške hiše. Na pobočjih, na desnem bregu Medije ter ob cesti proti železniški postaji so rasle enolične delavske hiše. Do železniške postaje je vozil avtobus, do Zagorja pa se je bilo mogoče pripeljati tudi po banski cesti iz Moravč, Trojan in Trbovelj.

Dr. Slavko Grum je imel stanovanje in ordinacijo v prvem nadstropju Čobalove hiše ob glavni cesti v Zagorju.

✓
HISA.TIF

Čobalova hiša v Zagorju

Ordiniral je vsak dan od 9h - 12h. Sprejel je od šest do osem pacientov. Sodeloval je z dr. Zarnikom. Dr. Tomo Zarnik, zdravnik bratovske skladnice, je služboval v Zagorju do upokojitve. Zaslovel je kot izvrsten porodničar, kirurg in diagnostnik. Njegov naslednik je postal dr. Grum, ki je že prej deloval kot zasebni zdravnik. Vedno več Zagorjanov je prihajalo v njegovo ordinacijo iskat najrazličnejšo pomoč. Že avgusta 1929 je prvič operiral zagnojeno koleno.

✓

Zdravniški instrumentarij

INSTRUMENTARIJ.TIF

Pacientke so bile tudi mlade mamice in nosečnice. Operacije so trajale več ur.

Zdravniški instrumentarij v pomoč porodničarjem
(ves instrumentarij je zapustil Zdravstvenemu domu Zagorje dr. Zarnik)

Zobobole je ponavadi zdravil s puljenjem zob.

S pacienti se je večkrat pošalil: "Za vas je za vse kriv prehlad, v strokovnih knjigah pa o njem piše le na nekaj straneh!"

Hujše primere obolelih ali poškodovanih je pošiljal v izolirnico, rumeno, pritlično stavbo, na samem, na robu zagorske kotline, v Dolenji vasi; kjer so zdravili nalezljive bolezni, in v Bolnico bratovske skladnice v Trbovlje ali v Ljubljano.

Izolirnica v Dolenji vasi

IZOLIRNICA . TIF

Bratovska skladnica je bila najstarejša zavarovalna institucija. Uvedli so jo leta 1845, ko so se vsi rudarji obvezno zavarovali. Namenjena je bila za pomoč članom in njihovim vdovam - sirotam. Glavna bratovska skladnica je bila v Ljubljani. Leta 1935 je imela 9826 članov.

Članska knjižica bratovske skladnice

MED. UNIV. DR. SLAVKO GRUM,
ZDRAVNIK
ZAGORJE OB SAVI
ORD. OD 9 DO 12

1948 28

Rp.

20 Collyr. aslati. liti
20 Rg. dent. aa 5,0
180 85 Kap. gice za oči
8.20
2.- 1 kapalo
10.20
Zagorje, 1. 7. 58.
Dr. Slavko Grum

LEKARNA V ZAGORJU
ob Savi
M. Ph. H. Schelcher-Karant

12

Od zdravnika krajevne bratovske skladnice je leta 1939 napredoval v banovinskega zdravnika. Preselil se je h Kokoletovim, kjer mu je gospodinjstvo začela voditi njegova mati.

Kokoletova, danes Dolenčeva hiša v Zagorju

FERDI SIF

O materi je pisal, da je bila skrbna, toda sebična in gospodovalna. Spremljala ga je k bolnikom na dom. Stari Zagorjani se spominjajo, da je bila sitna in nepotrpežljiva; Če so prišli po lesenih stopnicah v blatnih čevljih, jih je krepko oštela. Prijaznejša je bila do bolnikov, ki so prinašali koline ali druge dobrote. Na sina je bila ponosna, v ljubezni do njega je pretiravala. Zelo ga je spoštovala in ga pred ljudmi vikala. Ker mu je omogočila študij, se je vse življenje čutil njen dolžnik. Utrujen od dela je večkrat zaspal s cigareto v rokah. Mama je sedela ob njem. Če je ne bi bilo, bi zagorelo. Sobo so krasile risbe slikarja Vavpotiča, ki so ilustrirale Dogodek v mestu Gogi.

Mama se je vmešavala tudi v njegovo zasebno življenje. Zaljubljen je bil v uslužbenko lekarne Zagorje. Ker se ni mogel rešiti mamine gospodovalnosti, je ljubezen skrival. Kočijaž ga je s₁₃ pretvezo, da gre na obisk k bolniku,

vozil v oddaljene gostilne, v St. Gotard in na Obrezijo, kjer sta se z ljubico sestajala.

✓

KOCISA.TIF

Globokarjeva kočija, s katero se je dr. Grum vozil k bolnikom

Po vojni je kupil avto. Najel je inštruktorja, vendar se voziti ni naučil. Do smrti ga je po vsej Sloveniji vozil Matko Kušar.

Dr. Grum in šofer Kušar na Bledu

Bil je mož navad. Vsako jutro je na tešče spil kozarec mrzle vode izpod pipe. Dan za dnem je bil razpet med ordinacijo, obiski na domu, sprehodom do lekarne in večernim obiskom gostilne "Pri Grčarju". Vedno je bil elegantno oblečen, z zdravniško torbo v roki ali pa s sprehajalno palico.

Zdravniška torba iz tistega časa

TORBA.TIF

Ljudi na cesti ali v ordinaciji je pozdravljal tako, da je z desnico segel v roko, z levico pa jih je potrepljal po rami.

V gostilni je ponavadi sedel sam. Pred seboj je imel steklenico za pivo, v kateri je bilo vino. Njegov pivski kolega je bil profesor Mavrič iz rudarske šole.

Na njegovem obrazu so bile najbolj izrazite oči. Videle so več, kot bi smele, človeka v dno duše.

Na cesti je bil zamišljen, kot da vedno nekaj razmišlja. Redko se je smejal.

V ordinaciji si je vzel dosti časa za razgovor, tudi s preprostimi ljudmi. Bil je prijazen in prizanesljiv. Če je bil pacient reven, mu kot zasebni zdravnik ni zaračunal pregleda.

Zagorjani se spominjajo več konkretnih primerov, med katerimi so znani naslednji:

- Dalj časa je zdravil bolnega otroka. Ob obiskih na domu mu je bral dogodivščine o Tarzanu. Ko je otrok ozdravel, mu je prinesel nadaljevanje prigod o Tarzanu, izrezano iz časopisa Jutro.

- Mlad rudar je prvič iskal pomoč pri zdravniku. Dr. Grum mu je naročil, naj se vrne čez teden dni in prinese na pregled urin. Naslednji teden se je vrnil z veliko "pluco" (steklenico s pletenim ovojem) urina, ki ga je zbiral ves teden. Od takrat naprej ga v Zagorju kličejo Pluca.

- Po vojni se je v Zagorje vrnilo več taboriščnikov. Bili so izčrpani, izstradani. Večina se je hitro opomogla po nasvetu dr. Gruma, naj uživajo le kravje mleko.

Dr. Slavko Grum se politično ni udeleževal, bil pa je liberalno usmerjen. V Zagorju je bilo že leta 1890 ustanovljeno Sokolsko društvo. Pod njegovim okriljem je delovala dramska skupina. Pripravili so 170 predstav. Delo skupine se je razmahnilo po letu 1910, ko je bil v Zagorju zgrajen eden najlepših sokolskih domov v Sloveniji. Dr. Slavko Grum je bil režiser nekaterih dramskih del.

Del notranjosti velike dvorane - telovadnice z odrom

S prijateljico je hodil na maškaradne in silvestrske ples, ki so jih organizirali Sokoli.

Sicer pa je bil zelo veliko sam. Uteho je iskal v pijači in drogi.

Kot študent je začel kaditi, kasneje je bil strasten kadilec. Cigareti je dodal še mamila. Najprej jih je zaužil iz radovednosti, kasneje zaradi potrebe. V pismu prijateljici Jožici leta 1929 piše: *"Vso noč sem prečul, kokain, to pot sem dobil pravega, v finih belih kristalčkih. Čudno je: sedajle sem še tako zelo srečen, tako zelo, čez kako uro bom moral že trpeti zaradi tega in si šepečem, da je vredno deset dni trpeti za en sam tak hip."*

Obdobja dobrega počutja so se menjavala s trpljenjem - z željo po mamilu. Zagorjani niso vedeli, da njihov spoštovani zdravnik poleg alkohola uživa tudi mamila. Njegov šofer ga je presenetil, ko si je dajal injekcijo. Fant ni vedel, kaj

to pomeni, zdravnik pa mu je rekel: "Franci, tega pa ne počni nikoli v življenju!"

Obvezen zdravniški pribor - injekcije

Grum pravi: "Kdor pozna modernega, na sanjah osirotelega človeka, se mora pravzaprav čuditi, da ni še več morfinistov in kokainistov. Prihodnje generacije bodo verjetno posedovale kako mamilo, s katerim jim ne bo treba končati v blaznici."

Čeprav je rad segal po kozarcu vina, je javno opozarjal na škodljivost pitja. V Zagorju je o tem predaval aprila 1937 v Sokolskem domu.

"... V otroški duši nastane zmeda. V šoli ga vzgojijo, kako kvaren je alkohol, kako uničujoče vpliva na zdravje. Doma pa gleda starše in sorodnike, ki vsako najmanjšo slovestnost zalijejo z žganjem.

Hrana je odraz načina življenja in prostora, v katerem se človek giblje, dela. Drvar v Kanadi in oglar v Sloveniji uživata podobno hrano. Alkohol je hrana, toda hrana, ki služi le kot pogonsko sredstvo, ne pa kot gradbeni material. To lahko potrdimo tudi iz naslednjega: hud pijanec ne uživa skoraj nobene jedi več, dolgo časa vzdrži le ob pijači. Če kdaj kaj poje, ne stori tega iz potrebe, temveč le v opravičilo okolici. Če torej alkoholik ne bi mogel nadomeščati hrane, bi človek umrl že v nekaj tednih. Alkohol je lahko le poživilo v izjemnih primerih. Damo ga izčrpanemu telesu le za trenuten, kratek napor. Npr.: hribolazcu, ki tik

Otvoritev Sokolskega doma v Zagorju

pred vrhom obnemore in mu je potreben le še poslednji napor, da doseže svoj cilj.

Druga stran je škodljivost alkohola. Poglavitni učinek alkohola je možganska omama. Alkohol najprej poživi gibalna središča, vodi do razgibanosti, človek postane zgovoren, močan kot lev. Čez čas pa sledi nasprotje temu, ohromitev vseh funkcij, pijancu se začne zapletati jezik, ne ubogajo ga več noge in končno zaspi za mizo ali obleži v cestnem jarku. Organ, ki trpi škodo od alkohola, je želodec. Pijanci dobijo želodčni katar. Najznačilnejša sprememba pa nastane na pijančevi duši. Znana je pijanska surovost, pretepanje žena in otrok, zanemarjanje dela. Alkoholik je pri svojem omizju najboljši, najljubeznivejši družabnik. Ako je umetnik in pesnik, lahko ustvarja velike umetnine, saj je znano, koliko naših pisateljev je bilo vdano pijači. Ni res, da alkoholik ne premore višjih čustev, pri njem nastopa le velika nestanovitnost razpoloženja.

V nekem vlemestu sem opazoval pijanca, ki je sredi dvorane delal scene svoji izvoljenki. Ko je bilo dekletu dovolj, mu je obrnila hrbet. Odšel je v stranišče in se hotel obesiti. Ko so ga k sreči pravočasno rešili, se je mirno vrnil v dvorano ter plesal naprej. Tak je v resnici alkoholikov značaj. Tu ni mogoče postaviti neke določene številke in reči, kdor izpije en ali dva litra vina na dan, je kronični alkoholik. Vsaka taka splošna mera bi bila napačna, ker obstajajo velike osebne razlike. In tu se spomnite naših ljubih kmečkih očancev, ki si morajo zjutraj najprej "privezati dušo" s požirkom žganja, preden se podajo na delo. Imamo, recimo, ljudi s tako zvano alkoholno intoleranco, ki ne prenesejo niti najmanjše kapljice alkohola. Nadalje poznamo patološko pijanost.

Tak človek po zaužitju neke mere pijače, ki ni treba, da je posebno velika, lahko popolnoma ponori, ne prepozna več ljudi, dobi privide in v tem stanju napravi različne neumnosti ter zagreši celo zločine. Kot dipsomane označujemo ljudi, ki žive sicer vzdržno, le na neke čase, na vsake kvatre, jih prime strast do pitja. To so sicer pridni in dobri delavci, ki imajo mnogi celo nek značilen odpor do pijače, ko pa se približa njihov čas, postanejo nemirni in slabe volje, izgubijo vsako veselje do dela in le alkohol more zopet vzpostaviti njihovo voljo do življenja. Imamo tudi alkoholno blaznost, delirium tremens, ki pričara bolniku pred oči množico majhnih migetajočih predmetov: bolnik vidi muhe, miši, podgane, z vztrajnostjo trga z odeje uši ter se trudi izpljuniti pajčevino, s katero ima opreden jezik. Upam si trditi, da je pri nas v Sloveniji v drugi polovici življenja, to je po 40. letu, pretežna večina vseh moških vdana alkoholizmu. Tujci vidijo našo domovino kot najbolj zapito, kot deželo, kjer se ob nedeljah opoteka po cesti vse polno pijanih postav. Zato mora biti v bodočnosti prvo naše kulturno delo, delo za iztreznjenje naroda. Alkoholizem ni zadeva posameznika. Boj proti pijančevanju bi morala vzeti v roke celotna družba, to je dežela in država. In le tako bi nam mogel postati alkohol s časom tudi prijatelj, koristnik ter nič več uničevalec. Alkohol bi nam moral biti prihranjen res le za posebne prilike, ko more človek na svoji težki življenjski poti malo popraznovati: poživi mu naj misli, razveseli srce ter polepša gledanje na svet. Kajti brez malo praznikov, brez malo igre in veselja, ne prebije niti najbednejša kreatura..."

Dr. Grum je imel zelo izostren občutek za razmereja med ljudmi. Tudi za današnji čas je zanimivo predavanje o seksualni vzgoji mladine.

"... Prvo in najvažnejše, kar hočem v svoji razpravi povedati, je, da otroku pravočasno razložimo pojave ljubezni, ga vpeljemo v seksualni svet, ne pa da čakamo, da moramo zamujeno popraviti. Učitelj, ki pripravlja mladino za vso drugo stran življenja, tega ne more razlagati, kajti veliki skupini otrok, različnih po značaju in razvoju, se tega z istimi besedami ne sme pripovedovati. Nadalje ni za otroka nikake višje avtoritete, nobene bolj verodostojne osebe na zemji kot sta oče in mati. Na vsako drugo vprašanje vam odgovori otrok, mama je rekla. Mama je rekla, da so lučke na nebu zvezde in mama je rekla, da hodi pes po štirih. Povedali ne boste tega svojemu otroku, ko bo dočakal dvajset let, temveč takrat - ko vas bo vprašal in dasiravno mu bo morebiti šele štiri ali šest let. Nikar se ne zgražajte nad to mojo izjavo, kajti ne predstavljam si tega pouka kot enournu, že vnaprej določeno lekcijo, temveč kot priložnostne opazke, mimogrede izrečene besede. In govorili mu boste vedno njegovim letom primerno. Če ima rad povesti, mu boste povedali povest. Seksualno napetost v telesu mladega človeka je treba sublimirati, napraviti je treba odvodne ventile v obliki živahnega, cel dan izpolnjujočega telesnega in duševnega udejstvovanja..."

Vse življenje je imel velike probleme sam s seboj. Mislil je, da sodi na "Studenc". Cigarete, alkohol, mamila so načenjali njegovo zdravje. Bolj kot kdaj koli prej je potreboval mamo.

Ona ga je tudi rešila, ko je leta 1946 poskušal narediti samomor. Popil je veronal - bel prašek, grenkega okusa, ki je sicer zdravilo proti nespečnosti, v večjih količinah pa je hudo strupen.

Vsa leta službovanja je bila predmet njegovega zanimanja tudi psihiatrija. Poznal je teorijo psihoanalitika Freuda. Zanimiva so njegova razmišljanja o samomoru, objavljena v Zdravstvenem vestniku leta 1928.

"... Samomor sam je patološko dejanje in je pri duševno uravnovešenem posamezniku nemogoč. Življenje je v neprestani borbi za obstanek izoblikovalo povprečnega človeka, ki se uspešno izogiba vsemu, kar mu škodi in sprejema tisto, kar mu je koristno. Vendar v resničnem življenju takšnih povprečnih ljudi ni. Posameznik ni nikoli v vseh svojih funkcijah idealen, normalen, tudi na čustvenem področju ne. Tako v družbi živijo ljudje, ki so na čustvenem področju tako občutljivi, da jih zelo ogrožajo neugodni zunanji vplivi.

Na samomor vplivajo tudi gospodarski in kulturni dejavniki določenega časovnega obdobja: v današnjem času življenje postavlja vedno večje ovire zadovoljiti različne nagone, težnje in potrebe. Najmočnejša nagona pri človeku sta nagona lakote in ljubezni. Ovire, ki jih postavlja naš čas prostemu preživljanju teh nagonov, so ustvarile na eni strani milijonski stradajoči proletarijat, na drugi strani pa še številnejšo armado seksualnih nasprotnikov, kajti cenzure spolnega življenja so v tej dobi še večje od onih, ki regulirajo borbo za kruh. V svetu pa je tudi uničen sistem vrednot. Uničene so vse človekove iluzije: iluzije ljubezni (ljubezen so žleze z notranjim izločanjem), iluzija boga (namesto njega stoji pred nami matematična formula). Oznaka našega negativizma je smrt poslednje iluzije. Vendar človek za svoje bivanje potrebuje kaj drugega kot samo materialne dobrine - dajte mu to..."

Beg iz življenja

Če se razgledamo v statistični samomor, ugotovimo strahoten porast pobegov iz življenja. Na 100.000 prebivalcev je prišlo št. pr. 1. 1875, v Italiji 35 samomorov, l. 1905, t. j. 30 let pozneje pa še enkrat toliko, t. j. 63. Na Angliškem l. 1875, 6,6, l. 1905, pa 10,3. V Avstriji je v isti dobi zabeležen porast od 10,6 na 17,3, v Franciji od 14,4 na 22,8 in končno na Japonskem od 10,0 na 20,1. Pri tem je opaziti po vseh državah enotno dejstvo, da je samomor v mestih mnogo številnejši nego na kmetih. Tako belski Nemčija v mestih nad 10.000 prebivalcev l. 1900, na 100.000 ljudi 25,3 samomorov, na deželi pa 18,7. Francija v isti dobi v mestih 25,2, v prvini le 13,7, Italija v mestih 11,3, na kmetih 4,3. Tako moramo tudi pri pobitih dejstvu, da mora biti samomor v neki vrstni vrsti s konceptom ljudi v mestih, z urbanizacijo življenja, z oniko. Tema se nasprotuje pojavi, da je samomor posebno številna med mladimi ljudmi, ki se pričeje s kmetov v mesta. Ob tem zasledimo, da utegne vneti tu neko nogo spoznanje.

Dr. Slavko Grum, zdravnik in pisatelj

Življensko razmeranje. S tem se tudi dejstva, da so temo vseh stanov v tej statistiki najbolj številno zastopani delavci vseh vrst, stanov, ki se jim grobo razmeroma na godi slabša, ki so pa v največji meri deležni spoznanja.

Da, spoznanje! Samomor naravnost tako pot, ki jo ljudi pravijo življenska duha. Dirjati pa okoli ne pomeni, čeneti na jugu Zedinjenih držav ameriških vili najbednejšim razmeram na planotah in v bombastnih avencih domajo konec 19. stoletja na 100.000 prebivalcev, beležili prebivalci v isti krajši pa 7,6. Ni li to strahljivo?

Tako spoznamo, da ima samomor nekaj stik z razvojem človeštva, z njegovo socializacijo. To me je na-

potilo, da sem jel premišljevat, koliko doprinese doba, sodobnost kot kulturno, socialno in splošno miselnostno okolje k varčnosti samomora. Ako je dosegl Berlin v l. 1906, že 30,2 samomorov na 100.000 prebivalcev in če pomislimo, da morajo pobegati iz življenja v prvi vrsti tisti ljudje, ki so v največji meri deležni kulturnih pridobitev našega časa, potem mora biti doba sama s svojimi pridobitvami pripevali k omenjenim, vedno številnejšim pobegom v onkraj.

V večini knjižak psihologije (veča o duševnih boleznih) našetimo na samomor pri dveh vrstah bolezenskih pojavov: Enkrat kot brezvesen čim brez poudarjenega življenjskega namena, ki bi bilo kakor koli v skladu z delatnostjo. Drugič pa kot nekak zmanjšan, logični razloži davno tega opaziti upravljanje čim. Samomorilne težnje prva vrsta se javljajo v tavnih, nekemu duševnomu vživljanju povsem ne pristojnih stanjih t. ev. katastrofskega strupenja in padavičnega omurjenosti; kot t. ev. življenjskega, nepričakovano s silovitostjo prvinskih sil ter jim moramo odroči vsaditico, toliko umljivo zunanjo vzpodbudo.

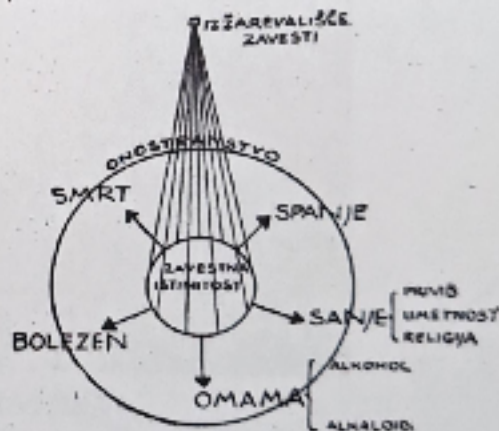
Tako v. pr. srečujemo po bližnost bolnika, ki dan za dnem posejajo na lastni prazenosti s okordinali udi in sklonjeno glavo in s vseh zrakljencim izrazom obliža strmi nagibi v mrt. Tak človek pa vam zdajci plesa in težke odrevenosti, pojbe avojega blitilika s postjo na tla, zato pa ravno sodišno, kakor bi opravi svojo jutro, zavzame sopet prejšnji pešator in morebiti za mesec iznova poplavljen, ohromi. Kajkraj pa tak bolnik, na mestu da bi poškodoval svojega tovarnika, prizadene samemu sobi na tleh, so okvaro; zaletci se s glavo ob stid ali

kal drugje. Nečudno si je neki Solnik v Stenjevski pri Zagrebu s neko čepitno odprti trebuh in izgubljeni lastnosti priti nekaj metrov čez, da se se vidi, da se njim, ko je stopal po sobi.

Čežalo samomorilnih težnj pri občutitvi se veste nam je povsem razumljivo. Nikakega dohoda nimamo k po- uševanju dačvosti tehničnih bionda, zamaknuta bošev. Poznamo pa neke drugo vrsto duševnih okoliš, ki se ob večji svoji razločnosti odkazuje od primere do jezika s neko ospevno skupnostjo; s potrestjo, izprekaj. — Kljub vsem samomorilnim tch obližaj (nevarnostja, ali živčna m-

ali mora pritrati življenje ali, ro- nanja varčnost, okolje človeka do samomora, ne da bi dotični tudi duševno bolan? Ali je torej s eno ha- zedo samomor mogoč spet zaradi ka- kake zunanje varke, n. pr. izguba denarja pri igri v Monte Carlo, izguba časti? Da, v poslednji dobi celo niso osamljeni primeri samomorov žo- lterkov, ker ih je v šoli pokaral učni- nalj. Nemci imajo besedo: »Gymnas- sialtencidismorde«.

Nekateri pisci, n. pr. Wagner-Jau- regy vidijo v slehernem samomoru le izraz za potrjenost občutit osebnosti. V primerih, ko človek ni nosil svoje bolezn na obrazu, govorci o prikritih

Magični krog pobegov iz zavesti

črpanost, habitusna potrjenost, melan- holija) tak bolnik kaj rad izvede sa- momor, ker se mu čuvstveni nastoj potrestiti in brezupja stopnjuje do ne- oznanosti. Varčnost samomora pri teh bolnikih je povsem dostopna raz- čimbi.

To sta torej dva varčnostni skopi- ni pobegov iz življenja, kakor ju so- sledimo v občutkih psihologije. V ža- nkih pa je zaprezo: nesreča ljube- ten, brezposelnost, stiska. Tako pri- demo solno do tega, da se vpademo,

melanholički (verkappte Melancholi- ker). Čeprav dajet niso dočela, kotja mona, moramo vendar označiti sa- momor sam po sebi kot patologsko (bolezensko) dejanje in je pod nakipi pogoj pri duševno polnovredni oseb- nosti, nesposob. Narava je v nepre- stani boji za obnovo varoja v živ- ljenjski vrsti, kakak stanje, t. j. nor- malni tip, nekake naravnosti, čigar čuvstveno ranljivost je uglasila tako, da se uspešno laogiba vztraja, kar mu škoduje ter sprejema vse, kar mu ko-

Razmišljanje dr. Gruma o samomoru,
objavljen v Zdravniškem vestniku leta 1929

Leta 1949 je Grum hudo zbolel. Odpeljali so ga na operacijo v Ljubljano. Ugotovili so, da je rak tako napredoval, da mu ne morejo pomagati. Počutil se je vedno slabše. V izolirnici so zanj skrbele Marijine sestre, zlasti sestra Silvestra. Tudi župnik Franc Markeš ga je večkrat obiskal. Dajal mu je poguma, da bosta kmalu spet skupaj ob posteljah bolnikov, ki jih bosta tolažila in zdravila.

3. avgusta 1949 je umrl.

V svečanem sprevodu so ga do železniške postaje pospremili mnogi Zagorjani. Pokopali so ga v Novem mestu.

Spominska plošča na Dolančevi hiši

PLOŠČA TIF

VIRI IN LITERATURA:

1. KRAJEVNI LEKSIKON DRAVSKE BANOVINE, LJUBLJANA 1937
2. JANKO OROŽEN: ZGODOVINA ZAGORJA OB SAVI, 1980
3. SLAVKO GRUM: GOGA, ZALOŽBA OBZORJA, MARIBOR 1957
4. SLAVKO GRUM: ZBRANO DELO (DRUGA KNJIGA), LJUBLJANA 1976
5. SPOMENICA ZAGORSKEGA SOKOLA, ZAGORJE 1940
6. ČASOPISNI ČLANKI:
 - SEKSUALNA VZGOJA MLADINE (MESEČNIK NOVI ČAS, MAREC 1928)
 - RESNICA O ALKOHOLU (VODNIKOVA PRATIKA, 1940)
 - SAMOMOR (ZDRAVNIŠKI VESTNIK, JANUAR 1929)
7. USTNI VIRI

Sredi nenehnega dela, izbičano neizmerne
trpljenja je prenehalo biti najplemonitejše srce
našega milega, predragega

Dr. S l a v k a G R U M A

zdravnika

Izmučeno telo počiva v hiši žalosti v
Z a g o r j u ob Savi. Prepeljemo ga v petek
5. t.m. v Novo mesto, Trdinova 4. od koder bo
pogreb isti dan ob 5^h popoldne na Šmiholsko
pokopališče.

Novo mesto 4. avgusta 1949.

Marija G r u m, mama
Marija Klemenčič, Olga Hlede, sestre,
Zinka, nevesta, Tone Hlede, svak,
Marija, Milena, Sonja, Vidka, nečakinje
in ostalo sorodstvo.